

ДО ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ КОНЦЕПТІВ

Федотова М.О., fedomar73@ukr.net

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Концепт став наприкінці минулого століття однією з основних оперативних одиниць лінгвокультурології, яка вивчалася низкою спочатку закордонних, а потім і вітчизняних науковців (М. Мінський, Р. Ленекер, А. Вежбицька, Дж. Лакофф, Ч. Філмор, В. Карасик, Ю. Степанов, З. Попова, С. Воркачов, С. Жаботинська). Концепти, через систему значень у мові, визначають світосприйняття людини у колі, до якого вона належить. У співвідношенні «концепт-зміст» акцентується багатство особистісно значущих асоціацій, котрі пов'язані з мовними значеннями та одиницями досвіду в індивідуальній свідомості [2, с. 11].

Аналіз останніх досліджень методів вивчення концептів свідчить, що в науковій свідомості переважає зсув до розгляду інформаційно-понятійного компоненту в дослідженні структури таких утворень, як концепти, концептосистеми, лексико-семантичні сіті, фреймові структури; виокремлюються та підкреслюються ціннісний складник, суворі систематизованість когнітивних ознак за родом і видом, максимальний рівень узагальненості [4].

Одним із фундаментальних концептів лінгвокультур західної півкулі протягом багатьох століть виступає універсальний концепт ХЛІБ. Комплексний розгляд його лексико-семантичного поля, шляху етимона, етнокультурного та структурного чинників дозволяє відзначити, що зазначений концепт, будучи культурною та мовною константою, знаходиться в самому центрі концептосфери мови. У культурі (літературній, фольклорній, традиційній), в національній ментальності, в повсякденному вжитку і, відповідно, у слововживанні загальнолюдський концепт ХЛІБ несе в собі не тільки інформацію про життєзабезпечення, а й віддзеркалює широкий спектр символічних значень духовного способу життя народу.

Найбільш значимий семантичний зміст, пов'язаний з уявленням про хліб, співвідноситься з позначеннями зернових на корені. Денотативний шар цієї змістовної області концепту вербалізується, в першу чергу, через найменування вирощуваних злаків, з якими у представників тієї чи іншої лінгвокультури асоціюється слово «хліб». Не менш значне місце в свідомості носія мови займають уявлення про хліб як продукт харчування. З хлібом для носія народної культури пов'язані не лише оцінки властивостей, але і усвідомлення високої цінності цього продукту. Поряд з суто харчовим значенням, хліб виокремлюється винятковим шанобливим до нього ставленням, обумовленим вкладеною в його приготування працею. Традиційна селянська культура передбачала не лише вирощування зернових культур, але і випічку домашнього хліба, який був в обов'язку хазяйки. Узагальнені семи лексеми «хліб» – їжа взагалі, життя, заробіток, кошти для існування – відбиті в літературних творах та в фольклорі представників німецькомовного лінгвістичного стали предметом дослідження, результати якого пропонуються для доповіді.

Список використаних джерел

1. Иванцова Е.В. Концепт хлеб в дискурсе диалектной языковой личности // Вестник Томского государственного университета. Филология. 2018. № 56. С. 47-64
2. Карасик В. И. Языковые ключи. Волгоград: парадигма, 2007. 520 С.
3. Минский М. Структура для представления знания / М. Минский // Психология машинного зрения : [перевод с англ. под ред. В.Л. Стефанюка]. М. : Мир, 1978. С. 249–338.
4. Приходько А.М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя : Прем'єр, 2008. 332 с.

Науковий керівник: Жигоренко І.Ю. доцент.